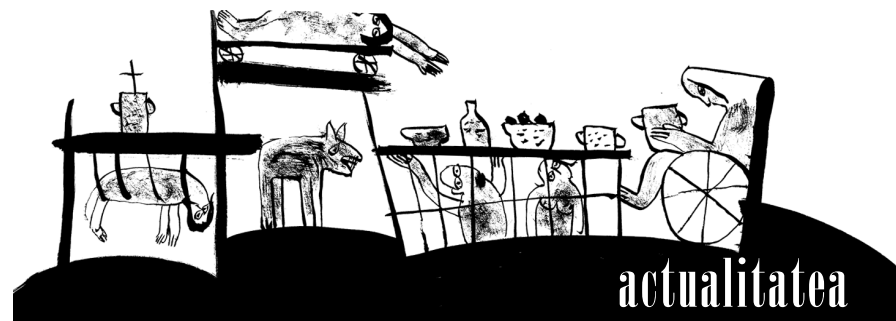

E o candoare stranie în tonul lui Zeletin, un fel de sentimentalism gingaș fără pete licențioase, triviale sau necuvenite.

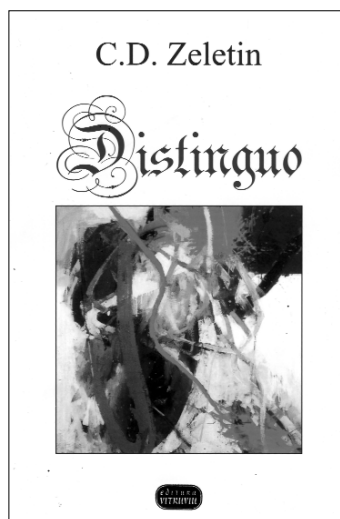

■ cronica ideilor de sorin lavric

Picături savante

In anii '80 catedra de biofizică de la Facultatea de Medicină din București fusese oropsită de un destin vitreg și pauper, dovadă fiind prezența, în fruntea colectivului didactic, a unei relicve profesionale croită pe calapod comunist, o arătare pe cât de mediocră, pe atât de grosolană, în fața căreia orice student, înzestrat cu un minim fler apreciator, simțea unul și același lucru: că făptura aceea grobiană, cu facies crispăt și infățișare ciobănească, nu avea ce căuta acolo. Mai mult, precaritatea profesorului sărea în ochi grație contrastului ce-l separa de statura intelectuală a conferențiarului aflat în subordinea sa, acesta din urmă nefiind altcineva decât doctorul Constantin Dimoftache, al cărui pseudonim literar, aveam să aflăm mai târziu, era chiar C. D. Zeletin.

În comparație cu profesorul (al cărui nume nu contează), Zeletin părea un exemplar descins din încăperile palatelor renascentiste, cu un aplomb spiritual care te încremenea prin deschidere și te uluia prin diversitate. Aducea cu un encicloped bizar acoperind cele mai felurite tărîmuri, un fel de hibrid de rasă în a cărui ființă se încrucisau, cu aceeași intensitate, două pasiuni la fel de puternice și la fel de sofisticate: medicina și umanioarele. Marea ciudățenie este că medicul acesta cu aplecări literare, de la care te-ai fi așteptat să-și cultive înclinațiile artistice pînă la treapta agreabilă a unui amatorism plin de mulțumire de sine, medicul acesta își dusese pasiunea pînă la pragul unei rafinări de ultimă performanță, impresiionînd prin acribia cu care traducea din Baudelaire sau Michelangelo, dar mai ales impunînd prin erudiția pe care o arăta.

C. D. Zeletin, *Distinguo. Eseuri. Evocări. Scriitori. Medici. Convorbiri*. Editura Vitruviu, București, 2008, 428 p.

De fapt, detaliul care îl singulariza în masa cadrelor didactice de la Medicină era pofta cărturărească. Conferențiarul invoca persoane, cărți sau versuri cu plăcerea cu care alții degustă aroma unui vin bun. O bucurie nesimulată îi însoțea perorațiile, C. D. Zeletin digerînd cultura la propriu, ca pe o hrană propriu-zisă, fără ostentație și fără parazi cabotine. De fapt, Zeletin secreta cultură cu ușurința cu care o glandă își secretă hormonii, porii pielii sale pîrînd anume dilatați pentru a emana particule olfactive de ordin spiritual. În prezența lui simțea mirosul unui creștet vibrînd enciclopedic în interiorul unui orizont care sfîrșise prin a-l absorbi cu totul. Dar ce te înmărmurea la Zeletin nu era atît luxurianța erudiției, înspăimîntătoare și inexplicabilă din perspectiva unui om normal, cît împrejurarea că acest apetit nu cunoștea întreruperi. Spiritul parcă îi fusese reglat pentru o activitate în platou de durată neprecizată, semănînd în anduranță cu densitatea acelor oțeluri care nu se rup și nu ruginesc. Pe scurt, îndeletnicirea cu savantlicuri îi atinsese pragul cronic al celei de-a doua naturi, conferențiarul

întrerupîndu-și experimentele de laborator spre ne întreba dacă Antioh Cantemir fusese nepotul sau unchiul lui Dimitrie Cantemir, dacă Dante trăise înaintea lui Petrarca sau invers, dacă știm etimologia oximoronului sau a calamburului, și dacă, în limba română, terțenele sunt de preferat prozodic catrenelor. Mai mult, Zeletin aplica fără șovăire metoda pedagogică a stupefierii studenților, punîndu-i în situații neașteptate spre a le trezi, prin întîlnirea cu insolitul, reacția de gîndire. De pildă, întindea mîna spre perete și întreba: „Ce e acesta?” Răspunsul venea de la sine: „Un perete!” „Nu, e o suprafață!” „Dar asta ce e?” „Întreba din nou, cu indexul orientat spre perete: „O suprafață, bineînțeles”. „Nu, e hidroxid de calciu.” Concluzia pe care vroia să ne-o transmită: multitudinea punctelor de vedere nu e reductibilă la unul dominant.

Acest hedonist al cunoștințelor te năucea cu amănunțimea sisifică a docteniei sale. Știa o carte nebunească, acesta fiind singurul motiv pentru care era tolerat în ierarhia unei catedre în care, dacă s-ar fi respectat regula impusă de profesor, toți ar fi trebuit să fie niște idioți. Dar Zeletin era altceva, o ființă al cărei spirit părea infatigabil și vesel, arătînd vioiciunea dramatică a celor care, după ce au reușit să-și depășească decepțiile, rămîn pentru restul vieții acordați la tonusul bune-dispoziții. Toate bursele pe care universitățile occidentale i le oferiseră îi fuseseră sistematic refuzate de autorități din cauza originii sale nesănătoase (tatăl fusese preot), dar și a încăpățînării cu care respingea propunerile făcute de Securitate. În fond, Zeletin era un mizantrop superior, care își convertise scîrba de semeni în pasiune de cultură. Fugea de vremuri adăpostindu-se într-un univers interior, și nu o putea face asta decît printr-un efort neomenesc de voință. Și fiindcă își pusese în minte să păstreze legături cît mai firave cu lumea, nu ne vorbea niciodată de prezent.

Citindu-i volumul *Distinguo*, o culegere de eseuri, evocări și dialoguri, i-am regăsit însușirile de atunci. Autorul pare un spirit cochet care pune preț pe delicatetea liveștii și pe trufandale teoretice. Seamănă cu un numismat care jubilează numai dacă pojghița monezii găsite atestă o neașteptată raritate istorică. În plus, o undă de sfătoșenie moldovenească, dar cu totul nemucalită, îi străbate textele, autorul simțindu-se bine în pielea unui povestitor ce are predilecție spre evocarea elogioasă. Nu are malițiozități sau uri manifeste, de unde și tonul de blîndețe ceremonioasă cu care face portretul intelectualilor pe care i-a întîlnit. E curtenitor fără tresăriri beligerante, trăsătură care îi împrumută aerul unei reverențe memorialistice. E o candoare stranie în tonul lui Zeletin, un fel de sentimentalism gingaș fără

pete licențioase, triviale sau necuvenite.

De aceea, cartea savantului are ceva mătăsos și cald, de blîndă curgere lexicală, fără tensiuni mari și, în consecință, fără zguduri din partea cititorului. Autorul pare să nu aibă colți sau gheare, amenitatea expresiilor așezîndu-l în rîndul autorilor cu frază rotundă și prevenitoare. E o pedanterie estetică în stofa eseurilor sale, ritmul fiindu-i molcom și reținut, de înaintare chibzuită și prudentă. De aceea, scrisul lui te încîntă fără să te răscolească. Te desfată fără să te răsucească dureros. Și fiindcă nu are stridențe patetice, Zeletin rămîne să fie gustat de un public restrîns și bine pregătit, apt a-i discerne tentele docte. Genul de autor osîndit a fi apreciat numai de cititori de același calibrul umanist. Un polyvalent care lasă în urmă o operă de înaltă discriminare estetică, dar o operă pătrunsă de un murmur savant și golit de agresivitate, de unde și senzația că o pagină care îi poartă semnătura seamănă ca un obraz fără țepi, neted la mîngîiere, dar consistent la palpare. Volumul este o probă de virtuozitate stilistică care nu sare în ochi din cauza lipsei de incisivitate. Zeletin este un liric a cărui emoție, ocolind răbufnirile temperamentale, se exprimă în accente duioase sau în rememorări prielnice. Nu ți-l poți închipi izbucnind în diatribe sau alunecînd în imprecacții pe seama cuiva, de aceea nu cultivă expresiile tari sau senzațiile tăioase. În fond, cînd ți-ai petrecut decenii lîngă Perpessicius (etimologic, „cel obișnuit cu durerea”), Edgar Papu sau Tzigara-Samurcaș nu te mai poți coborî la standardul expresiei comune. În plus, cine scrie eseuri despre asonanțe, aliterații, hipocoristice și endecasilabi aduce cu un înger căruia privirile pămîntenilor nu-i pot depista prezența și nici nu-i pot măsura spectrul. Zeletin e un astfel de înger mișcîndu-se pe niște trepte la care nu ajung decît calofiliile de esență ultrarafinată, acei vicioși nobili suferind de rarismul sindrom al cărturării ca *modus vivendi*. ■

au mai apărut

● Vasilis Vitsaxis, *Mitul. Punct de referință al căutării existențiale*, trad. din greacă de Elena Lazăr, Ed. Omonia, 2008, 232 p. O cercetare asupra rolului jucat de mituri în formarea și evoluția omului, accentul fiind pus pe latura cognitivă a marilor legende ale omenirii.

● Paul Gottfried, *Mișcarea conservatoare*, ed. îngrijită de Mircea Platon, trad. din engleză de Dragoș Moldoveanu, Ed. Logos, 2008, 278 p. O incursiune privind lupta dintre feluritele segmente și facțiuni ale Dreptei americane după cel de-al Doilea Război Mondial. O analiză competentă a marasmului prin care trec azi conservatorii în SUA.

